Akontra

ZPRÁVY ALTERNATIVNÍCH AKTIVIT

06/10/2009

NĚKTERÉ TÝDNY MOHOU TRVAT I 365 DNÍ

Tohle září nebylo ve znamení vzpomínek na právě uplynulé léto. Spíš naopak. Byli jsme součástí něčeho, na co budeme ještě dlouho vzpomínat. A nejen my.

Když jsme společně s dalšími lidmi často různých názorů sdruženými ve Freedom Not Fear a kolektivu Milada připravovali Týden nepřizpůsobivosti, nedělali jsme klasickou demonstraci „proti systému", a to kvůli třem slovům: systém, demonstrace a proti.

Systém? Nechtěli jsme si v našich myslích konstruovat nepřítele, který stojí mimo nás a proti němuž můžeme protestovat jako „ti čistí". Systém existuje a my v něm žijeme a zároveň stojíme proti němu. Nejsou to ale jen policajti, banky či politické strany. Systém je také v každém z nás a v našich vzájemných vztazích. Systém, to jsou naše předsudky, systém, to jsou také ideologie, které mezi nás staví hranice.

Demonstrace? Nešlo nám o to, organizovat další rituální přetlačovanou s policejními kordony, další akci „od – do". Nechtěli jsme být symetrickými protivníky policie, hrát na jejím hřišti, podle jejích pravidel. Chtěli jsme týden akcí, kam demonstrace patří, ale jako jejich součást, ne jako vyvrcholení.

Proti? Chtěli jsme vystoupit pro něco, chtěli jsme oslavit vlastnost, která je předmětem nadávek a opovržení: *nepřizpůsobivost.* Společnosti, která oslavuje konformitu, jsme chtěli ukázat, že opravdovou hodnotou je odlišnost a neochota nechat si vnucovat pravidla, jejichž vzniku se člověk nemůže účastnit.

Náš program pro další dny po Týdnu nepřizpůsobivosti určil rychlosoud nejčastějším trestem, který vynesl nad squatery: *veřejně prospěšné práce.* Tímto trestem ve skutečnosti pojmenoval „provinění", *za které* squatery trestá: za aktivitu, která se snaží rozvíjet veřejný prostor a poukazovat na problémy společnosti. Řekl nám také, v čem máme pokračovat: snažit se o vlastní sebevyjádření, a zároveň o hledání těch částí veřejnosti, které jsou nejvíc postihované, a snažit se přispět svou aktivitou k tomu, aby se mohly vyjádřit svým vlastním hlasem. Ať už to budou vyhánění nájemníci, propouštění pracující, bezdomovci, Romové, migranti…

Týden nepřizpůsobivosti ukázal, že v Česku stále existuje hnutí. Hnutí ovšem znamená především pohyb. Není to velký karneval, demonstrace nebo koncert jednou za rok (jakkoli jsou tyto akce důležité). Není to ani izolovaná, byť třeba zajímavá a dobře dělaná aktivita několika kolektivů. Hnutí, to je sdílená dynamika. Potřebujeme další aktivity, potřebujeme o sobě dávat vědět, potřebujeme hledat nové tvořivé cesty a rozvíjet ducha vzájemné solidarity – té samé, jakou jsme cítili před obsazeným squatem, na chodbách policejních služeben, před soudem nebo v pražských ulicích během karnevalu.

Týden nepřizpůsobivosti uspěl. Na nás všech nyní záleží, zda to byl pouze jeden úspěšný týden, anebo začátek úspěšného roku.

KDYŽ NASTAVÍTE ZRCADLO ZRCADLU

Média utvářejí názory, názory utvářejí společnost, společnost utváří média. Novináři sami často tvrdí, že nenesou za nic zodpovědnost, že pouze zaznamenávají a komentují jednání jiných. Právě jejich psaní přitom dává tomuto jednání význam. Jak dopadne, když někdo přijde komentovat je?

Je středa 16. září odpoledne a prostranství před Anděl Media Center, kam dosud vyšel akorát některý novinář na kávu nebo tu a tam prosvištěl messenger, se začíná zaplňovat lidmi. Asi čtyřicet si jich před sídlem *MF Dnes* a *Lidových novin* sedá na donesené židličky nebo na zem a pouští se do diskuze s mediálními teoretiky Janem Křečkem a Toddem Nesbittem.

Vymítání „nepřizpůsobivosti" je do značné míry produktem médií. Jak ukázal Jan Křeček, má řadu podobných rysů s jinou vylučující nálepkou: extremismus. Tak jako označení „nepřizpůsobiví" pojímá Romy, technaře i squatery, tak i label „extremista" zahrnovalo anarchisty, ekology i neonacisty. Jak ale v diskusi namítli další, extremismus byl politickým označením, člověk tuto nálepku získal na základě činnosti a názorů, které si sám vybral. Označení za „nepřizpůsobivého" člověk snadno získá i na základě způsobu života, do nějž se někdy prostě jen narodí, týká se navíc sociální situace, ne politických názorů. Je tedy mnohem širší a v posledku nespravedlivější.

Kritika nesměřovala jen na média. Mnozí diskutující zdůraznili, že ta spíše registrují a po svém předávají dál společenské trendy. Za tažením proti „nepřizpůsobivým" není nějaké spiknutí zlých novinářů, ale spíše potřeba společnosti získat v čase krize a otřesů náhradního nepřítele, který by představoval negaci „slušných" hodnot a přitom byl dostatečně slabý na to, aby si do něj šlo beztrestně kopnout.

Z osazenstva proskleného domu přišel jediný zaměstnanec: Pavel Eichler, nedávno zadržený společně se squatery, se nám snažil sympaticky, ale ne příliš přesvědčivě dokázat, že je nepřizpůsobivý novinář. Možná škoda, že mediálních lidí nepřišlo víc; získali by třeba cennou zpětnou vazbu. Účastníci totiž diskutovali i konkrétní metody používané médii za účelem shazování protestních hnutí, včetně aktuálního Týdne nepřizpůsobivosti.

Údajné prý

Nejsnadnější cestou, jak znevážit protestující, je nepřikládat jejich slovům váhu. Zatímco o slovech policie se nepochybuje, když něco řeknou protestující, je vždy dobré trochu znejistět: *údajný* mluvčí řekl, *prý* došlo k policejnímu násilí. Nejde ani tak o věrohodnost konkrétní informace – důležitý je spíše signál: pozor, s těmi je něco v nepořádku.

V klidu, bez problémů

Chcete vylíčit aktivisty jako násilníky a jako na potvoru nejen, že se nedopustili žádného násilí (k němu nikdo nesáhl během všech akcí Týdne nepřizpůsobivosti), ale dokonce ani policie neshledala žádný důvod k zásahu? Žádný problém. Stačí zarámovat článek tak, jako kdyby se násilí, problémy a konflikty očekávaly a jen náhodou nepřišly.

Do titulku napíšeme, že akce *proběhla v klidu,* čímž dáme jasně najevo, že se předpokládal neklid. Hned do první věty článku dodáme, že se akce *obešla bez problémů,* čímž čtenáři připomeneme, že problémy k této sortě lidí prostě patří. Mistrem v tomto přístupu se stala ČTK, která tímto způsobem napsala článek o workshopu zaměřeném na opravu kol. Očekávala snad, že cyklisti odstartují nepokoje?

Všichni jsou squateři

V Praze dnes nejsou žádné squaty. I přesto v ní jsou dva tisíce squaterů. Jak to? Média šmahem označila za squatera každého, kdo přišel podpořit squatování nebo dokonce karneval, pro který byl squatting jen jedním z mnoha témat. Konání DIY karnevalu má navíc v Praze tradici od roku 2003 a to bez spojení se squattingem. Na vině asi nejsou předsudky, ale obyčejná pohodlnost. Výsledkem nicméně je rozmlžení slova squater – už jím není ten, kdo obývá prázdný dům, ale každý, kdo přišel na nějakou akci. Právě tak se rozmlžily cíle a smysl akcí: z těžko uchopitelného protestu si média vytáhla jedno téma, což jim umožnilo ignorovat zbytek.

Andrea Černá

RUCE KE SLOGANU

Slogan je řečí davu. Množství dává skrze něj najevo, co si myslí, čeho se bojí a na co se těší. Jinými slovy, sloganem mluví dav se svým okolím. A právě proto také náleží sloganu speciální význam a pozornost, protože kdo by chtěl vypadat jako hlupák, kdo by chtěl říkat, co si nemyslí. Dav se může dopouštět neobratností stejně snadno jako jednotlivec.

V českých luzích a hájích ovšem panuje zvláštní duševní vyprahlost či netečnost, a to i u skupin, od nichž by bylo lze čekat jazykový ostrovtip – od anarchistů, oněch svobodných duchů, co se nenechávají spoutat okovy minulosti a směle vyhlížejí revoluce dnešní i budoucí.

Prvním náznakem špatné sezóny se stalo již pražské zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky v roce 2000. Pro zdejší protestní hnutí v mnoha směrech jistě občerstvující akce přinesla také zdůraznění místní bezradnosti. I poté, co Prahu opustil poslední zahraniční kongresový aktivista, tu zůstaly pevně zaháčkovány cizojazyčné slogany. Žádná demonstrace anarchistů se tak dlouho neobešla bez obligátního skandování *Hoch die internationale Solidarität,* ačkoli by stejně dobře mohlo zaznít *Nemáme svá slova.*

Poslední věty neveselého příběhu zatím napsal Týden nepřizpůsobivosti. Záběry z Albertova ukazují dav, který skanduje *Gestapo!* Podle mnohých sice nemístně, avšak tradičně, což v konzervativních hnutích platí za bernou minci a důvod se přidat. Zkusím nahodit alternativu: *Ruce pryč!* Má to také tři slabiky, je v tom požadavek a dav se vyhne nebezpečí, že co říká, tím se také stává. Poslední zkušenost nabízí anarchisté s fanglemi na DIY karnevalu a jejich skandování *Za svobodnou samosprávu.* Rozumově možná pochopitelné aspoň jim samým, srdcem ovšem nikomu.

Pozůstatky minulosti, které už nedávají smysl ani davu samotnému a udržují se jen proto, „že se to tak dělá", je potřeba bez milosti vymést. Slogan se v tom může jevit jako něco okrajového a nepodstatného. Pokud mu ale ti, kdo si ho berou do úst, nebudou věnovat pozornost, vzdávají se vlastního hlasu. Prostor pro vykloktání a nabrání nového dechu tady rozhodně je.

koro_txt

VŠICHNI NAHORU, VŠICHNI NA ZEM

Na 12. září svolala autonomní scéna demonstraci odhodlání. Policie se naopak rozhodla pro demonstraci připravenosti. Výsledek se zdá být vítězstvím policie – jenže squateři a jejich příznivci svého cíle dosáhli. Ukázali jsme, že jsme tady a máme chuť dál bojovat o prázdné domy.

Snaha obsadit nový squat nebyla „pomstou za Miladu“, jak tvrdila média, obsazovací akce se připravovala od jara. Měla ukázat, že se kolem využívání prázdných domů seskupuje scéna, která má chuť do dalších aktivit a že se squateři nenechají vytlačit do jedné vily v Tróji. Po vyklizení Milady ovšem akce pochopitelně získala na aktuálnosti.

Raz, dva, tři!

Demonstrace autonomní scény ovšem poskytla příležitost policii – a ta se dobře připravila. Scénář zahrnoval nejen kontaktování různých majitelů prázdných domů a pár dní před akcí cvičení, v němž policie do televizních kamer ukazovala své odhodlání s narušiteli pořádku drsně zatočit, ale patřil k němu i pokus vyjednávat s některými lidmi z autonomní scény, dokud se mohlo zdát, že půjde najít kompromis. Zdá se, že policii nešlo o střet za každou cenu – ale v případě, že k němu dojde, rozhodla se být tvrdá a exemplární.
To měli účastníci akce příležitost vidět natřikrát. Poprvé vpodvečer, kdy policisté dostali pokyn k zásahu proti těm, kteří stáli před obsazeným domem a podporovali squatery. Mlátičky v kordonu vytlačovaly kombinací úderů tonfou a pepřového plynu, natlačovaly lidi na místa, odkud nemohli odejít, a z bezprostřední blízkosti po lidech házely výbušky. Podruhé krátce po desáté hodině, kdy policie pozatýkala asi sedmdesát lidí, kteří se snažili dostat zpět před squat. Po výkřiku *všichni na zem* nechala některé až půl hodiny ležet na studené dlažbě, při snaze protestovat je bila. Následoval rozvoz na služebny, ponižování a pro některé také mnohahodinové stání na chodbě policejní služebny v poloze definované policejním příkazem: *čelem ke zdi a ruce před sebe.*
Třetí zákrok přišel nad ránem. Za nebránícími se squatery poslouchajícími vážnou hudbu vystoupala zásahovka. „Bylo vidět, že je překvapilo, že se nebráníme, že si chtějí bouchnout,“ popisuje situaci squaterka Tereza. Několik lidí zásahovka napadla. „Vytřeli mnou schody a pak mnou ještě praštili o chodník,“ shrnuje lakonicky squater Lukáš.

Nejsme oběti

Zatímco zatčené demonstranty policie druhý den pustila, na squatery čekalo zrychlené soudní řízení. To ovšem znamenalo několikadenní zadržení, během kterého je čekalo nejen odpírání vegetariánské stravy, ale také výhrůžky a snaha o demoralizaci. „Policisté mi tvrdili, že se snažili kontaktovat našeho advokáta, ale že je tam jen nějaký zmatenec a hned dodali – to se na vás ti vaši kamarádi asi vykašlali… Zároveň nám opakovaně zdůrazňovali, ať nepodáváme odpor proti trestům, které dostaneme ve zrychleném řízení, že prý se na tom jen bude nějaký advokát chtít napakovat,“ popisuje Tereza.

Zrychlené soudní řízení mělo charakter demonstrace: mělo ukázat, že nepochybně došlo k trestnému činu. Obhajoba Pavla Čižinského a Pavla Uhla sice ukázala, že je velmi sporné, zda vůbec z hlediska české legislativy lze squatting považovat za trestný čin, narazila ale na to, že v procesu nebyl pro nic takového vůbec prostor. Soudce ukládal rozsudky podle toho, jak mu „delikventy“ popsala policie, ale relativně mírné, aby odradily od odvolání. Squaterům se pohrozilo *(mohli jste taky dopadnout hůř)*, aby i oni uznali rozsudek rychlosoudu a mohlo se tak říct: *k deliktu nepochybně došlo, podívejte, nikdo proti rozsudku neprotestuje.* Patnáct squaterů tuhle hru překazilo a odvolalo se.
Ačkoli jsme squat neuhájili (s tím se stejně nedalo příliš počítat), neprohráli jsme a nejsme pouhé oběti policie. Ukázali jsme, že umíme i nenásilnou akcí zasáhnout společnost, upozornit na problém a přimět stát, aby ukázal zuby. O tom, kolik v Praze vznikne squatů, nerozhodne jeden střet s policií a jedna dlouho dopředu ohlášená přetlačovaná, ale to, kolik squatů se nyní obsadí potichu a kolik lidí je bude ochotno v případě potřeby hodně nahlas bránit.

Pavel Svoboda

TEORIE VLAJKY

Psi si značkují teritorium močí. Lidé mají slabší čich, potřebují tedy vizuální symbol. Tuto roli hrál odnepaměti kus látky s jasným znakem, který měl znamenat ten či onen stát. Při zabírání nějakého území hrála právě vlajka klíčovou roli: její vztyčení znamenalo uplatnění vlastnického nároku tím či oním státem, vyznačovalo kolonizaci.
Svou vlajku mají i odpůrci všech států, anarchisté – a jak se zdá, někdy ji i podobně jako státy používají. Viděli jsme to už podruhé na Do It Yourself karnevalu: do čela se prodrala skupina anarchistů a nad hlavy všech vztyčila černorudé prapory. Ač bych tento prapor za jiných okolností třeba i rád nesl, tady jsem se cítil (a nebyl jsem sám) jako člověk kolonizovaný nějakým ideologickým předvojem.
Do It Yourself karneval byl výzvou ke kreativní účasti. Anarchisté mohli své myšlenky ztvárnit zajímavě a přitažlivě pomocí masek. Jejich nejviditelnější část místo toho vsadila na standardizovanou účast – s dominantami v podobě vlajek a transparentu jako na kterékoli jiné „demošce“. Se svým odcizujícím ansámblem se rozhodli postavit do čela akce, která byla proti odcizení a hledala takové vyjádření, které bude odlišné od všech ostatních.
Šíříme myšlenky svobody a měli bychom je šířit odpovídajícími formami a s respektem vůči sebevyjádření druhých. Nepotřebujeme všude mávat stejnou vlajkou a stereotypně jít se stejným transparentem a ještě se stavět před ostatní. Nepotřebujeme očůrávat rohy.

Ondřej Slačálek

SQUATTING, TANEC – A CO DÁL?

Po každém A by mělo přijít B. Týdnem nepřizpůsobivosti jsme o sobě dali vědět – nyní potřebujeme diskusi, čím navážeme.

Aktivita pro nás není povinnost, se kterou bychom mučili své svědomí. Nechceme sdílet přístup politických sektiček: *Honem honem, uspořádejme ještě jednu akci, abychom uspíšili příchod levičáckého ráje.* Víc než kdy jindy potřebujeme uvažovat o aktivitě s rozmyslem – ale zároveň nepropást příležitost, nerozutéct se z ulic na internetové diskuse a tam čekat další rok nebo také léta, než se zas někdo odhodlá vstoupit do reálného prostoru.

Nápaditost

Stereotyp a nuda zabíjí nejen milostné vztahy, ale i chuť k jakékoli aktivitě. Představa, že na každou situaci budeme reagovat podle navyklého vzorce, že všude budeme nosit stejné transparenty, vykřikovat stejná hesla a jednat podle stejného mustru, je možná pohodlná, ale paralyzující. Potřebujeme hledat nové cesty, každou akci a situaci promýšlet nově. Navazování na osvědčené se nevylučuje, neustálé opakování je ale kontraproduktivní. Potřebujeme neočekávatelné.
Měli bychom si všimnout, jak moc se veřejná shromáždění ritualizovala. A to hned na třech rovinách. Politická moc prostřednictvím policie, těžkooděnců a anti-konfliktního týmu demonstruje své násilné prostředky a také to, že nic neočekávaného se už nemůže stát. Aktivisté berou veřejné akce jako předem naprogramované, nejlépe plné zábavy, s očekávaným průběhem a hlavně večerkou, po které se všichni mohou rozutéct za vlastním večerním programem. Novinová a televizní média pak demonstrace zaobalují do dramatického hávu pro čtenáře a diváky.
Kriticky vnímat tuto situaci neznamená nedělat veřejná shromáždění a vyklidit ulice. Znamená to vstupovat do nich inovativně, s novými přístupy a nápady. Překvapovat – a být otevření tomu, že budeme sami překvapeni.

Solidarita

Anarchistické hnutí v uplynulých dvou dekádách investovalo velkou část své energie do vylučování, rozdělování a vytyčování tak neanarchistické instituce, jako jsou „hranice" mezi lidmi a jejich názory. Ačkoli někdy je distance na místě (u politických stran a sektářského myšlení), měli bychom mnohem víc elánu věnovat rozpoznávání chyb v nás samotných – a otevřenosti vůči ostatním. Potřebujeme hledat spojence, kteří třeba nikdy nebudou zastávat stejné názory jako my, se kterými se na mnoha věcech neshodneme, s nimiž ale můžeme vést zajímavé společné boje a navázat oboustranně obohacující komunikaci.
Stávající situace přitom pro tyto boje otevírá četné fronty. Tisíce Romů žijí vyloučeni v lokalitách na okraji společnosti a mají strach z neonacistů. Tisíce imigrantů u nás žijí v postavení lidí druhé kategorie nebo rovnou v postavení otroků. Tisíce lidí jsou propouštěny nebo nemohou sehnat práci. Tisíce nájemníků jsou vyháněny z bytů, protože nemohou konkurovat poptávce kanceláří či bohatých. Tisíce studentů ztrácí svůj status a jsou nuceni během studií pracovat – často i na plný úvazek. Tisíce mladých lidí cítí odcizení, nechápou a nechtějí chápat společnost, do které dorůstají. Prostoru pro aktivitu je víc než dost.

Odhodlání

Solidarita neznamená převzít cizí boje a vzdát se vlastních. Jde o to, uvědomit si souvislosti a přijmout spravedlivé boje druhých za součást vlastního boje. Tento boj se vede také naším vlastním sebevyjádřením, projevením naší vlastní kultury, našeho vzteku z toho, že nás systém ovládá, sleduje a buzeruje. Vede se ale zároveň navázáním komunikace s ostatními a empatií vůči jejich situaci. Jeho součástí je otevřenost.
A jeho součástí je rovněž odhodlání. Nejsme v situaci, kdy by nám (jako imigrantům) hrozila deportace nebo kdy by nás neonacisté rozpoznávali a napadali jenom kvůli barvě kůže (jako Romy). I to v dnešním světě znamená jisté privilegium, díky kterému se nemusíme tolik bát vyjadřovat svůj názor. Využívejme ho uvážlivě a také ve prospěch těch, kteří tolik štěstí nemají.

Ondřej Slačálek a Bob Kuřík

TÝDEN NEPŘIZPŮSOBIVOSTI

PROTOŽE PRÁVA NÁM NIKDO NEDÁ, PRÁVA SI MUSÍME VZÍT | PROTOŽE SVOBODA JE NEPŘIZPŮSOBIVÁ | PROTOŽE KDO SE BOJÍ, NESMÍ DO SQUATU ANI NA KARNEVAL

Několik set lidí přišlo 12. září podpořit pokus o squatování bývalých lázní v Apolinářské ulici. Skandovali jsme například „Squatting žije, boj pokračuje“, „Obsaď a žij“ nebo „Vy umíte kšefty, my umíme squaty“. Policie reagovala obuškovým tancem při vytlačování z okolí squatu, posléze masovým zatýkáním a nad ránem následujícího dne vyklizením squatu a předáním jeho krátkodobých obyvatel soudu. Akce ukázala, že myšlenka squattingu má své odhodlané příznivce.

Několik tisíc lidí přišlo 19. září na pražský Těšnov. Do It Yourself karneval byl sedmou akcí svého druhu v Praze, kde se pořádá už od roku 2003 ve snaze ukázat možnosti spojení alternativní kultury a veřejného prostoru a někdy také ve spojení s politickým protestem (2005 – rozehnání Czechteku, 2008 – posilování represí). Místo skandování hesel vyjádřili účastníci svůj názor maskami, které po svém zachycovaly různé podoby nepřizpůsobivosti nebo naopak přizpůsobení. Průvod s řadou soundsystémů v ulicích posléze ukázal obyvatelům Prahy, jak vypadá kultura, která je opravdu free – nejen zadarmo a pro každého, kdo je ochotný vzdát se svých předsudků, ale především svobodná. Ulice Prahy se staly dočasnou autonomní zónou.

